

דַּרְשֵׁנִי קִרְבְּתְךָ

על פי שיעורו של הרב איתן כהן שליט"א • בית הכנסת פרי מגדים, צפת • השיעור נמסר במוצ"ש פרשת כי תשא, תשפ"ד

פרצה מלחמה, הסתיימה המלחמה, הרב פהנמן היה כבר בארץ. עבר איזה תקופה, יום אחד הרב פהנמן אמר, "אני רוצה לנסע לירושלים להתפלל בכתל". הוא נסע, עלה לירושלים.

בדרך מישוה עוצר אותו שם, הוא רואה איזה יהודי אחד, כובע וחליפה, זקן. "שלום כבוד הרב". הוא אומר "שלום".

הוא לא מזהה אותו, יש הרבה אנשים כאלו. "הרב מכיר אותי?". "מכיר אותך? לא, לא מכיר". "אולי הרב ינסה להזכר". הוא מסתפל, "תגיד לי, זה אתה פלוני?". "כן". "איך יכול להיות? איך יכול להיות? כל השיחות שנתתי לך, כל הוכיחים לא עזרו? תגיד לי, מי עזר?".

"אני אגיד לך, אתה יודע, אני הייתי מעריך מאוד את הגרמנים. בשבילי הגרמנים זה היה השיא של התרבות שיכולה להיות. אחר כך פתאום ראיתי שאלו אנשים הכי רעים שבעולם. חיות אדם כפשוטו. אנשים הכי הכי משפלים. הייתי גם מעריך מאוד את הקומוניסטים. מאוד.

עד מתי? עד שראיתי שפשוט החילים הרוסים היו צריכים לעבר איזה שדה מוקשים, לקחו ילדים קטנים, העבירו אותם בשדה מוקשים, כלם התפוצצו וזו הם עברו. ראיתי איזו אכזריות יש אצל הגויים.

והמלחמה התחילה, ואנחנו היינו באיזה מבנה ואתה יודע היה פחד מות. לא ידענו מאיפה יפל טיל עלינו, וכלנו ישבנו מפחדים. כל אחד קרא קריאת שמע, זה קרא ודוי. היו שני בחורי ישיבות שהתחבאו מתחת לשלחן. אולי השלחן יכול לעזור קצת, עוד טפה.

אני שומע אותם מדברים 'איך אפשר לישב את הקצות מהקשיה של התיבות'. אמרתי, לא יכול להיות דבר כזה. בן אדם בפחד מות, מה כל מה שיש לו בראש עכשיו? איך אפשר לישב את הקצות? אמרתי לעצמי, אם יש כאלו עוד אנשים בעולם, אני רוצה להיות חלק מהם".

מה הרב פהנמן נסה לעשות, ולא פעל. כמה הוא נסה, כמה הרב פהנמן נסה, שום דבר לא עזר, שום דבר. עם כל הכח שלו וכל מה שהיה לו, שום דבר לא עזר. אבל שני בחורי ישיבות שישבו ודברו בלמוד בזמן של מלחמה, זה מה שישנה את כל התפנית.

"אם אצלה אתה רואה מטבע", אומר לו בורא עולם, "אצלי זה אש". אל תסתכל על דברים פשוטים. זה עולמות לפעמים. עולמות, מה שבו אדם יכול לזכות בדברים, מה בן אדם יכול לזכות.

מה שיהי התרוממות אצל חטא העגל

הפרשה שלנו, פרשת כי תשא. צריך להתרומם. איזה להתרומם? הפרשה הכי אכזרית שיש כביכול, שעם ישראל נפלו בחטא העגל. נפלו למטה, למטה, למטה. איפה זה היה? בפרשת 'כי תשא'. זה לא מתאים. לא מתאים השם של הפרשה, כי תשא שזה להתרומם, למה שקורה בפרשה - חטא העגל. לא יכול להיות.

מצד שני יש קשיה עוד יותר גדולה. חטא העגל זה חטא נורא, נכון? אתה יודע מה עם ישראל זכו בזכות חטא העגל? דבר ראשון, זכינו יום פורים, יום סליחה ומחילה. מאיפה הוא יצא? מחטא העגל הוא יצא.

זכינו שיש לנו מחצית השקל לכפר על נפשתיכם. זכינו שיש מצות פרה אדמה. זכינו לשני סדרים בש"ס. סדר טהרות, סדר קדשים. מאיפה זה יצא? אם עם ישראל לא היו חוטאים, הכל היה טהור. אז מאיפה כל זה יצא - מחטא העגל. י"ג מידות של רחמים, מאיפה יצאו? מחטא העגל.

תגיד לי, מאיפה יצא שהשכינה תשרה רק בעם ישראל? מתי זה היה? בחטא העגל. בורא עולם הבטיח לנו, "אני שורה רק על עם ישראל בלבד".

אני לא מבין. אז חטא העגל זה דבר טוב או דבר רע? תשמע, איזה זכיות זכינו בזכות חטא העגל? זכיות עצומות.

איך אפשר למחול ולסלח לבן אדם כזה?!

אני רוצה לספר לכם ספור לא בשבילנו. אולי בשבילנו חצי מהספור. אולי... נחמ ממנו כמה אחוזים, אבל זה ספור גדול. אני חושב שהוא גדול עלינו. אולי יש כאלו אנשים גדולים שיכולים להתמודד עם כזה ספור, אבל לפחות לקחת כמה אחוזים, גם טוב.

בארצות הברית נוהגים לעשות 'קעמפ'. קוראים לזה מחנה קיץ. הולכים לאיזה חדר, חדש, חדשים. הכל לפי העניין. עושים את זה גם לבנים, וגם לבנות, כל אחד מחנה קיץ במקום אחר.

יהי רצון מלפני אבינו שבשמים, שיהיו דברי תורה הנלמדים בעלון זה, עולים לרצון ולזכות ולעילוי נשמת: ר' ארי'הו בן פורטונה זצ"ל. תהי נשמתו צרורה בצרור החיים, ויולה אליו השלום, וינוח על משכבו בשלום. רוח ה' תניחנו בנך עדן.

כח של תפלה

היה איזה יהודי אחד שרצה להתניעץ עם הרב מבריסק. הוא הגיע לבית של הרב מבריסק, דפק בדלת, אף אחד לא פתח, אבל בפנים הוא שומע שקוראים תהלים ממש בדבקות. הוא דופק שוב, אף אחד לא פותח. אז הוא פתח את הדלת.

והנה הוא רואה את הרב מבריסק, עם כל הילדים שלו, קוראים תהלים ממש בדבקות, כ"מי שמתו מטל לפניו". אחרי עשר דקות סימו, שאל הבן אדם, "תגיד לי הרב, מה זה התהלים הזה?". הוא אומר, "לא שמעתי? לא שמעתי?". הוא אומר, "לא שמעתי".

אמר לו הרב: "בגלל התהלים שקראנו לא שמעתי". ראית מה זה כוח של תפלה? זה כוח של תפלה. לא צריכים לחכות כדי לשמוע. צריך לקרא תהלים כדי שלא נשמע. כל תפלה שבו אדם מתפלל, יש ישיבות גדולות.

ספרה לי איזו בת אחת, שהציעו לה שדוך עם איזה בחור פה מצפת, והיא התפללה להשם. "אני לא יודעת אם זה השדוך שלי או לא השדוך שלי", היא אומרת, "הלכתי לקברי צדיקים, התפללתי שהשם יזכה אותי, שאם זה השדוך שלי, שיקרב אותו. אם זה לא השדוך שלי, שירחיק אותו ממני".

היא אומרת, "ברוך השם, הוא אמר את ה-לא", וככה נתבטל השדוך. לפני שבוטע, שמעתי מאיזה אחד שהבחור הזה היום מסמם. לפעמים אתה מתפלל, ואתה מרגיש שהתפלה לא עזרה שום דבר. מה לא עזרה? מה, אם לא שמעתי, זה לא אומר שהתפלה לא עזרה? בגלל שהתפללת, לכן לא שמעתי. כל תפלה עוזרת לבן אדם מאוד מאוד.

לשמוח בשמחת השני

כותב בספר כתר שם טוב, לבעל שם טוב, שכשיהודי שומע על החבר שלו שהוא עבר איזה צער מסים, והוא נאנח בצרה של השני, בשמים כל המחיצות שיש בינה לבין קונו, כלם נפלו. למה? שכשיהודי חושב על השני, המחיצות שלמעלה כלם נפלו.

ואם אתה שמח בשמחתו, וואי, זה כבר מדרגה יותר גבוהה. תפלתך באותם הרגעים כמו רבי ישמעאל בן אלישע כהן גדול בבית קדשי הקדשים. זה כשיהודי שמח בשמחה של השני. זה כבר ענין של מדרגות. זה כזה דבר גדול, לא נתן לתאור

אצלה זה חצי שקל, אצלי זה אש!

ולכן משה רבנו התקשה במחצית השקל. משה רבנו לא התקשה לא במסכת יבמות, לא בערובין, לא בהלכות שבת, לא התקשה בכלל.

'מחצית השקל' מישוה פה התקשה במחצית השקל פעם אחת בחיים שלו? מישוה פעם בחיים שלו היתה לו איזו קשיה במחצית השקל? פותח את העלון, רואה אחד אומר תוסף מע"מ, אחד אומר בלי מע"מ, זה מה שיש להתקשות, יותר מזה אין מה להתקשות. נו, אני לא מבין, אז מה משה רבנו התקשה? מחצית השקל? מה סוף העולם? הכל עבר בשלום, כל הלכות עגונות, משה רבנו עבר את זה בשלום בלי שום קשיה. פתאום הגיע למחצית השקל ושם הוא התקשה?

ההסבר לזה מובא בראשונים. משה רבנו התקשה, לא מסתדר לו, איך יכול להיות שבו אדם יתן מחצית השקל, וזה יכפר על נפשתיכם? זה ימחול את חטא העגל? זה לא יכול להיות. לא התקשה לו הלמוד. התקשה לו, לא יכול להיות כזה חטא נורא, ומחצית השקל יכול לכפר על נפשתיכם? וואי, זו הקשיה שהיתה למשה רבנו.

מה עשה בורא עולם? הוציא לו מתחת פסא הכבוד מטבע של אש. אם אצלה מטבע זה דבר פשוט, אצלי זה הכל אש. אם אצלה דברים פשוטים נראים לך כפשוטו, אצלי זה הכל ענין של אש.

איך אפשר לישב את הקשיה על ה'קצות'

ספר הרב פהנמן, היה איזה אחד שהיה בגדר 'שנה ופרש'. הוא היה חריף מאוד מאוד, והוא סטה מהדרך ופרש לגמרי, ונהיה עתונאי, והיה משמיץ את היהדות ואת היהודים, והיה כותב עליהם בלשוננו, משהו השם ירחם, באמת השם ירחם.

הרב פהנמן כל הזמן עמד אתו במבחן, ועמד אתו בוכיחים אתו ביחד, ותמיד הרב פהנמן נצח אותו. אבל, "נו, תחזר בתשובה, תזוז משהו". אבל הוא לא זז שום דבר. ובאמת הוא נשאר ככה, כמה שנסה הרב פהנמן לא הלה.

"התחילה המלחמה ולא נשאר זכר מהמשפחה שלי. אבא שלי מת, אמא שלי, אחים, אחיות, אני היחיד ששרדתי".

"כל המלחמה, אני אומר לעצמי, אם אני פוגש את החבר שלי הזה, אני לוקח אותו, אני שורף אותו, אני גומר אותו, אני לא יודע מה אני עושה לו".

"הסתיימה המלחמה. אמרתי לעצמי, 'זהו, אתה ארבע חמש שנים חי עם עצמך רק בהרגשות לאכל אנשים. זהו. מה שהיה היה, תפתח דף חדש'. הלכתי לאיזה מקום, קראתי תהלים. אחרי שסיימתי והרגשתי טוב, אמרתי, 'רבונו של עולם, אני מוחל לך ששלי מחילה גמורה על כל מה שהיה'. וברוך השם אני מחלתי לו".

"ופעם ראשונה מאז ראיתי אותו היום, עכשיו אמרתי לעצמי, אם אני מוחל לו, אתה צריך להגיד לו שלום. אז אמרתי לו שלום. ראית איך הוא התרגש? כי הוא לא האמין. הוא לא האמין שאני אגיד לו שלום".

"אמר לו אבא, 'אבל איך אתה יכול למחל לו? איך אפשר למחל לכה בן אדם? תגיד לי אבא, אני לא מבין. איך אפשר למחל? אין מציאות שבו אדם יכול למחל לכה בן אדם".

אמר לו האבא, "אני רוצה להגיד לך משהו. ראית אנחנו מחזיקים ששה מפעלים. ראית שכל המפעלים כלם מצליחים? בדרך כלל אחד יש לו כמה מפעלים, אחד מצליח מאוד, אחד בקשי. בסדר. ראית שאצלי כלם מצליחים. ברוך השם, אנחנו משפחה גדולה. ראית שכל הבנים מצליחים? ראית שכל הבנות החתנים שלי, כלם מצליחים? ראית כל הנכדים, הנכדות... מה, כל משפחה יש איזה אחד שפפל, אבל אצלי כלם מצליחים, שמת לב?".

"תגיד לי, מאיפה זה יוצא? זה מהמחילה הזאת שמחלתי לו. מהמחילה הזאת שמחלתי לו, בורא עולם פצה אותי על הכל".

בשש שעות של עליה אפשר להגיע גבוה מאוד

זה חטא העגל, חטא העגל, עם ישראל נפל. איפה נפל? לאיזה חטא? למטה, למטה. אבל אם בן אדם נפל למטה, ויודע לבקש סליחה, יודע להתרומם ולבקש סליחה. וואי, איזה מדרגות אלו.

אז מה שזכינו מחטא העגל, לא מהחטא זכינו. אלא מההתרוממות שבו אדם יודע להתרומם. בן אדם יודע לבקש סליחה אחרי שהוא נפל. בן אדם יודע להצטער. בן אדם יודע להתגבר. וואי, מה בן אדם יכול לזכות.

בגלל ההתגברות הזאת, בגלל הסליחה והמחילה, על זה זכינו שיש יום כפורים, ויש פרה אדמה, ויש מחצית השקל, ויש סדרים בש"ס, ויש עוד הרבה דברים.

כמה בן אדם יכול לזכות. ברגעים שבו אדם מתגבר, ברגעים שבו אדם מבקש סליחה מהשם, זה מדרגות שבו אדם יכול לזכות לדברים שהוא לא יכול לזכות בשום זמנים אחרים. דוקא בזמנים האלו, כביכול השפלים האלו, השחורים האלו, הלא טובים האלו, שם בן אדם יכול לזכות לשיא המדרגה.

אומר הרב יצחקאל לוינשטיין, אם תוך שש שעות אפשר לפל מתחת לשאול תחית. אם תוך שש שעות אפשר לפל, אתה יודע מה אתה יכול להגיע בשש שעות של עליה? אתה יודע איפה אתה יכול להגיע בשש שעות של חזק? אתה יודע איפה אתה יכול להגיע? אי אפשר לתאר.

כמו שאי אפשר לתאר מה בן אדם יכול לפל עד למטה, ככה אי אפשר לתאר מה בן אדם יכול לזכות בעליה אחת.

שיא הקדשה - לא ללחץ על הכפתור

ספר לי איזה אברך, שהוא שאל את הרב קוק, "תגיד לי הרב קוק, כל דבר השם ברא כנגד זה. מה השם ברא כנגד האינטרנט? בן אדם באינטרנט אחד, לחיצה של כפתור, מאבד עולמו לגמרי. תגיד לי, בצד של הקדשה, איפה אני לוחץ כפתור ואני זוכה לעולמות? איפה יש כזה ביהדות, שבכפתור אחד אני זוכה לעולמות?".

הוא ספר שהרב קוק חשב והוא אמר, "אני לא יודע". ככה האברך ספר. הרב קוק אמר לו, "אני לא יודע איפה בקדשה יש שבו אדם יכול ללחץ ולהגיע לשיא המדרגות".

אבל ראיתי איזה מישו שאמר, שמי שלא לוחץ על הכפתור, זה מגיע לשיא המדרגות. מי שיש הכפתור לידו והוא לא לוחץ, זה מגיע לשיא המדרגות.

כשבן אדם מתגבר, מבקש סליחה, עושה תשובה, הוא זוכה למעלות גדולות. וזאת פרשת 'כי תשא', לשון של רוממות, כי מבקשת המחילה על חטא העגל זכינו להרבה דברים גדולים. וכשבן אדם יודע למחל ולתור, הוא מושה על עצמו שפע של ישועות. וכן גם כאשר בן אדם יודע רק לא ללחץ על הכפתור, הוא יכול להגיע לשיא המעלות. והשם יעזרנו על דבר כבוד שמו, אמן ואמן.

עכשיו לקחו איזה סמינר למחנה קיץ למשך חדש שלם. הבנות, חדש שלם, מתנגעות להורים. רוצות לראות את ההורים. אז יש יום כזה שנקרא יום משפחה. אפשר להביא את אבא, את אמא, את סבתא, את האחים, את האחיות, את הדודות, את הסבתות משני הצדדים, אתה יכול להביא את הכל.

ספר אחד האנשים שיש לו בת במחנה שמה, "לקחתי גם את אבא שלי, שהוא סבא של הבת. לקחתי אותו גם ללכת למקום שמה. הגענו למקום, היה ממש נחמד, הכל היה נפלא. זהו, הסתים יום המשפחה, אנחנו יוצאים".

"אנחנו רואים איזה בן אדם. נפגשו העיניים שלו עם העיניים של אבא שלי. אבא שלי אמר לו שלום והוא החזיר לו שלום, אבל כבזו התרגשות החזיר לו שלום. ואני שמתי לב לזה".

"כשהתרחקנו קצת, אמרתי לאבא, 'אבא, אתה שמת לב שהוא אמר לך שלום בהתרגשות? למה אמר לך שלום בהתרגשות?'".

"אני אגיד לך, זה החבר שלי הכי טוב שהיה לי לפני המלחמה. אחרי המלחמה, אתה יודע, נפרדנו כל אחד לדרכו. נפרדנו".

"אבא, אני לא מבין אותך. אז אם זה החבר הכי טוב שיש לך, תחבק אותו, תנשק אותו, מה אתה ככה אומר שלום ואתה הולך?".

אמר לו, "אל תשאל, מה אתה שואל שאלות? יש שאלות שלא שואלים". "אבא, אם אתה אומר לא לשאול, בא לי לשאול. אבא, תגיד לי מה העניין".

אומר לו, "עזוב, זה לא בשבילך". "אבא, אני יכול אולי... בבקשה תספר לי אבא, תשתף אותי".

אמר, "בסדר אני אשתף אותך. בוא נשב פה באיזה גנה, אני אשתף אותך בספור שהיה". הוא מספר, "זה החבר הכי טוב שהיה לי לפני המלחמה. היינו חברים מאוד מאוד טובים. באיזה ערב אחד ישבנו כל המשפחה ביחד. אבא אומר לאמא, אני מריח את המלחמה, מריחים את המלחמה, אי אפשר להשאיר פה".

"אמא אומרת לו, 'אבל איפה נלך?'". "הוא אומר, 'אני מוציא את החסכונות מהבנק, הולך, קונה פרטיסים, נוסעים לארצות הברית. פה לא נשארים!'".

"אמא אומרת לו, 'אבל זה הרבה כסף'". "אומר, 'אני אוציא את החסכונות, נסתדר בעזרת השם'".

"אבא לקח את כל הכסף שהיה לו. שחד את האנשים כדי לקבל ויזה לארצות הברית. לא כל אחד מקבל ויזה כי היה מאוד קשה לצאת לארצות הברית, שחד, נתן לנו לכל המשפחה. לכל המשפחה היו פרטיסים לאיזה לארצות הברית. עם היוזות, הכל היה בסדר".

"חבר שלי הגיע אלי ביום שלישי לבקר אותי בבית. אמרתי לחבר שלי, 'אתה יודע, אנחנו נפרדים, זהו, זו הפגישה האחרונה ביני לבינך'".

"למה?". "אמרתי לו, 'כי אנחנו ביום חמישי נוסעים לארצות הברית, עוזבים את אירופה'".

"באמת? איך אתם עושים את זה?". "אמר, 'אבא שלי קנה פרטיסים'". "ויש לך גם ויזה?". "אמר כן".

"אמר לי החבר שלי, 'אני בחיים לא ראיתי מה זה פרטיסים של ויזה, פרטיסים לאינה. לא ראיתי בחיים שלי. תראה לי, תראה לי איך נראה פרטיס, איך נראה ויזה'".

"אני בתמימות שלי לקחתי אותו לחדר של אבא, פתחתי את המגרה של אבא, הוצאתי את הפרטיסים, 'הנה אתה רואה, זה הפרטיס'. הוא מסתפל, אומר 'איזה יפי', החזרנו למגרה וזהו, נפרדנו".

"יום חמישי בבקר, אנחנו מארגנים את כל המזונות. אבא אומר לאמא, 'תביאי את הפרטיסים מהמגרה'. אמא פותחת את המגרה, אין פרטיסים. אין פרטיסים! אבא אומר לה, 'אולי שמנו את זה במקום אחר?'. הפכנו את הבית, לא היתה פנה שלא הפכנו, אולי הפרטיסים שם, אולי פה, אולי אולי... אין פרטיסים".

"ביני ביני שמחפשים, אמרתי לאבא, 'אבא אתה יודע, החבר שלי הגיע פה ביום שלישי'". "מי זה החבר שלך?". "אמרתי לו את המשפחה, הוא מכיר. הראיתי לו את הפרטיסים". "באמת?".

"אבא ברא אצל השכנים, התברר שהמשפחה הזאת ביום רביעי בלילה נסעה לארצות הברית. לא יודע מה היה, מסתמא פרצו לביתי, גנבו את הפרטיסים, החליפו את החזיונות, החליפו את השמות ונסעו לארצות הברית. להורים שלי לא היה עוד כסף לשלם, כי זה היה הון תועפות, לא היה עוד כסף, ונשארו באירופה".